

gant-se la nasalitat: *fonziñanes*, *fozi-* i rotacisme. Amb evolució anàloga: *Forinyens*, te. Beniarrés (xxxiii, 64. 24), si bé aquí la *ä* dels moros, donaria als nostres la impressió de *foriñénes* i escapçarien la *-e* per catalanitzar-ho.

31. FORDANYONES, pda. de Traiguera, vindrà també, en definitiva, d'un derivat de FONTE per via mossàrab, però diferent. Es deu tractar de *FONTANIONES, derivat de FONTANA (paral·lel a *Fontanal*), collectiu del qual ve el nom del poble *Ontañón*, de la Rioja oriental, com mostra MzPi. (*Orig.*, 2a. ed., p. 33, § 41) que l'apariona amb *Hontanal*. En el nostre mossàrab el *ʔ* àrab passà a *d*, i *Fondañones*, plural, sofrí la dissimilació *n-n > r-n* com *Fordenjana*. Vegeu el probable *Gorg d'Iana*, a prop de Manuel, explicat en *DECat* IV, 876b58.

¹ «esfuerzo para algo» (*PAlc*), 'el bessó d'una ametlla', 'la delicadesa d'una dama', Dozy, *Suppl.* II, 389b, *calà qalb wāhid* 'tots de cor, tots junts', *RMa.* ² Biografia d'En Carroç en *El Arch.* (vol. I, 120; II, 30 ss.). Valent guerrer que serví fidelment ja a la conquesta de Mallorca i en tota l'epopeia de Jaume I al llarg del P. Val. Més dades I, 206, 330, 334. I moltes més cites dels vols. II, IV i VII en *El Arch.* VII, 410. NP germànic que al lingüista li sembla més aviat alt-alemany que fràncic ni gòtic. Recordem la figura de Roger de Flor (< von Blum). ³ *Abellà(r)s*, veïnat agregat al terme municipal de Fonteta. — ⁴ En les cites de 1019 i 1031 he retocat només la lletra que imprimeix de rodó, en lloc de *u*, *a*, impreses, err. evident; en les de 1001, 1057, 1088 i 1169, impressió correcta. — ⁵ En el *Rept.* es troben «*alcheria Pellar*» i «*alcheria Pellarella*» juntes, en el terme de Sineu (Bof., p. 98); però en altres passatges d'aquesta sèrie, s'atribuïren al terme de Petra; és clar que aquesta és dim. de l'altra, com diu Quadrado, però aquest hi llegeix «alq. *Pellar* o *Pilhiar* i alq. *Pelliar*» ja en 473. Ara bé, d'altra banda, també en el *Rept.*, hi ha «alq. *Pilura*», però en el te. de Montuïri, de manera que en realitat, en la terminació, no hi ha cap dificultat per identificar, com fem supra, *Pérola* amb *Péllar*; i tampoc hi ha important escrúpol topogràfic: Montuïri, Petra i Sineu són en el centre de l'Illa, i tinguem present que St. Llorenç des Cardassar, que també és del centre, és un terme de creació secundària bastant recent, fet amb trossos d'aquells termes més antics; escrúpol topogràfic, si de cas, només amb Lluçmajor, terme del Sud, si bé amb algunes parts que tiren bastant al Nord, i no a gran distància de Montuïri; en fi també és possible que el nom es repetís, amb arrel idèntica en dos llocs; de manera que la conclusió que *Pérola* resulti d'una variant de *péllor(a)*, per metàtesi de *-l-*, és ferma. — ⁶ *Fons Salsulae* i ad [*fontes*] *Salsulas*: Pomponius Mela. *De Situ Orbis* (II, § 82). — ⁷ Potser el que se'n digué *Sant Pere Molanta* (veg. infra l'arabisme *Molanta*, cit. junt amb *Mont-rodon*, prop d'Olèrdola) (*Cart. St. Cugat* III, p. 4). — ⁸ Recordem que en el

llatí vg. oral *patronus* era el terme que usaven els *servi* i els ex-servis per anomenar llurs senyors, com mostra qualsevol comèdia de Terenci o Plaute, o els historiadors de les lluites socials: «*corrupti in dominos servi*, in *patronos liberti*» (Tàcit). — ⁹ Això o *cerer* de cera d'abelles? Me'n rento les mans (car també veig *Montserè* com nom d'un personatge de Girona (*RHisp.* xli, 5); un castell dalt d'un turó està exposat al vent? Sí, però de moltes bandes i de totes les direccions; i a Girona ningú no parla de vent serè etc. En tot cas a una font el nom li ve de l'aigua i no de cap vent; i el gènere masculí de *font* garanteix per a *Fontserè* antiguitat anterior a l'ús català recent. Tanmateix, és probable que *Fontserè* i *Mont-serè* siguin noms ben inconnexos.

FONTITX és un dels antics NLL balears en *-itx* (*-utx*, *-atx*) heretats dels mossàrab, estudiats ja en el vol. I, on oblidàrem aquest: figura com «*alcheria Fontitx*, en el te. de Montuïri» (*Rept.*, 34): com ja veïren Simonet (*Glos. Moz.*, s. v.) i Quadrado (*Conq.*, 483, que del llenguatge mossàrab en deia «*aljamia-do*»). Prové simplement del plural ll. FONTES > *fóntic* amb desplaçament de l'accent.

Allí no s'exposà en conjunt la qüestió dels noms en *-tx*, que en conjunt vaig exposar en la conferència de Palma (maig de 1969), sota la presidència de Francesc de B. Moll; i també vaig tractar-ne en *Top. Hesp.* (1972, I, 29ss.), i detalladament en molts articles del *DECat*, i molts més del nostre vol. I. Però com que es veu que alguns erudits mallorquins semblen continuar ignorant-ho, i repetint les idees errònies i ja antiquades des d'aleshores; i com sigui que en el vol. I hi hagué algun altre oblit; serà útil donar ací un índex dels noms balears en *-tx* examinats en aqueixes obres. S'hi distingeixen 5 grups.

A) Noms on s'ha mantingut l'accent en la síl·laba que el duia en llatí, i no hi ha hagut gaire més canvi que el de *-es* en *-itx*: *Aclamenàritx* (vol. I), *Fartàritx*, *Favàritx*, *Forlàritx*, *Lauràritx* tots ja en el vol. I; hi afegim ara *Torràritx*, *Otrollàritx*. Algun d'ells perd la *-tx* ulteriorment: *Moscari* i *Caimari*. O, amb una altra vocal tònica: *Calòritx*.

B) (1) En *-itx*: amb desplaçament de l'accent a la síl·laba final: *Calderitx* (vol. I), *Costitx*, *Felanitx*, *Mortitx*, el present *Fontitx*, *Tortitx* (1) i encara se n'hi podria afegir alguns més, en particular *Porxatitx*, ja assenyalat per Simonet (*Glos.*, s. v.) en el *Rept.*; però rectificuem la seva interpretació com derivat de *porxata = cat. *porxada*; deu contenir, com en els anteriors (*Costitx*, *Mortitx*, *Tortitx*) un abl.-loc. pl. llatí: simplement PORTICIS 'en els porxos' > *portēcīc > metàt. *porcātīc* (car el germà del cat. *porxada*, segons fon., mossàrab només podia ser *portekata). També *Torrítx* TURRES, que hem estudiat (vol. I), en l'art. dedicat al derivat *Torretxi* (a separar del cast. *Torrijos*, -ICULOS, malentès de Simonet). També n'hi ha algun que prové d'un gen. sing. de la 3a. decl.: *Bimi-Calsitx*